

Psihologija braka i obitelji u Katoličkoj Crkvi

Kero, Josipa

Master's thesis / Diplomski rad

2022

Degree Grantor / Ustanova koja je dodijelila akademski / stručni stupanj: **University of Split, Faculty of Catholic Theology / Sveučilište u Splitu, Katolički bogoslovni fakultet**

Permanent link / Trajna poveznica: <https://um.nsk.hr/um:nbn:hr:202:505472>

Rights / Prava: [In copyright](#)/[Zaštićeno autorskim pravom.](#)

Download date / Datum preuzimanja: **2024-07-03**

Repository / Repozitorij:

[Repository of The Catholic Faculty of Theology
University of Split](#)

UNIVERSITY OF SPLIT

SVEUČILIŠTE U SPLITU
KATOLIČKI BOGOSLOVNI FAKULTET
DIPLOMSKI TEOLOŠKO – KATEHETSKI STUDIJ

JOSIPA KERO

PSIHOLOGIJA BRAKA I OBITELJI U KATOLIČKOJ CRKVI

DIPLOMSKI RAD

iz Psihologije religije

Mentor: prof. dr. sc. Josip Mužić

Sumentor: doc. dr. sc. Boris Vidović

Split, 2022.

SADRŽAJ

SAŽETAK	3
UVOD.....	4
1. ZNAČENJE BRAKA I OBITELJI U KATOLIČKOJ CRKVI.....	6
1.1. Sakrament svete ženidbe	6
1.2. Odlike kršćanske ljubavi u braku.....	10
1.3. Odgoj djece u svjetlu vjere.....	11
2. PSIHOLOŠKI VID STVARANJA I OČUVANJA OBITELJI	13
2.1. Obitelj i brak u suvremenom društvu.....	13
2.2. Preduvjeti plodnoga bračnog i obiteljskog života.....	15
2.3. Roditeljstvo	18
2.3.1. Majčinstvo.....	19
2.3.2. Očinstvo	20
2.4. Funkcije obitelji	22
3. PSIHOLOŠKA I DUHOVNA POTPORA UGROŽENIM BRAKOVIMA I OBITELJIMA	25
3.1. Utjecaj razvoda i bračne krize na razvoj djece	25
3.2. Psihološka potpora	26
3.3. Duhovna potpora.....	31
ZAKLJUČAK.....	35
LITERATURA.....	37
IZJAVA O AKADEMSKOJ ČESTITOSTI	40
SUMMARY	42

SAŽETAK

Brak je ustanovio sam Bog, on je trajna veza za jednu ženu i jednoga muža. Kršćanska je obitelj sakramentom ženidbe posvećena i time, Krist je svojom žrtvom ljubavi na križu otvorio izvore milosti, koje posvećuju čovjeka i sav njegov život. Dakle, sakrament ženidbe je milosni temelj da obitelj ostvari svoje poslanje u skladu s Božjom zamisli obitelji.

Obitelj je svetište nesebične ljubavi, sebedarja, požrtvornosti u prihvaćanju djece kao Božjeg dara. Obitelj je prva škola odgoja u vjeri, nadi i ljubavi. U toj posvećenoj zajednici čovjek dolazi na svijet dočekan ljubavlju oca i majke: u obitelji čovjek tjelesno, duševno i duhovno raste u vrijednostima u kojima obitelj živi. Budući da je društvo izloženo stalnim promjenama koje najviše utječu na ljude, ne čudi da su te promjene zahvatile obitelj i odgoj u njoj. Takva obitelj prilagođava svoje uloge društvenim zahtjevima, pravilima i svemu što te promjene donose. Obitelj u suvremenom svijetu ima brojne izazove, na koje je dužna odgovorno i razborito odgovarati, cilj je očuvati i njegovati bračnu i obiteljsku ljubav. Pomoć možemo tražiti u psihološkom i duhovnom vidu pomoći i potpore ugroženim obiteljima. Svaki od ova dva vida pruža adekvatna rješenja na čovjekove probleme. Obitelj ima svoj poziv na svetost i zato su nama obitelji jako bitne jer ako imamo zdrave obitelji i imamo zdrave pojedince, onda imamo zdravu Crkvu.

Ključne riječi: obitelj, muž, žena, djeca, brak, roditeljstvo, Crkva

UVOD

U ovom radu bavimo se položajem braka i obitelji u suvremenom svijetu. Znamo da su se u novom stoljeću dogodili veliki tehnološki, industrijski, urbanistički napredci što je mnogo promijenilo način i stil življenja obitelji. Doba u kojemu živimo možemo nazvati potrošačkim, sve je potrošno tako nažalost i vrijednosti koje jedna obitelj treba posjedovati, stavljaju se u drugi plan ili ih uopće nema. Cilj je pokazati kako jedna katolička obitelj nastaje, izgleda te kako joj pomoći da se odupre izazovima modernog društva i zadrži svoj identitet.

U prvom dijelu rada govorimo o postanku i značenju sakramenta ženidbe i obitelji u Katoličkoj crkvi. Uz sakrament ženidbe neizostavno je spomenuti djecu kao plod i dar bračne ljubavi, roditelji sakramentom vjenčanja primaju milost i odgovornost za kršćanski odgoj svoje djece, kojoj svjedoče i prenose ljudske i vjerske vrijednosti.

U drugom dijelu rada opisujemo promjene u povijesti civilizacija. Pojavilo se i izgrađuje se pluralističko društvo koje suočava brak i obitelj s potpuno novim izazovima i iskušenjima. U današnje vrijeme se mijenjaju uloge muškarca i žene, što dovodi do nesuglasnosti u braku i obitelji, sve više se te uloge izjednačavaju, u ponekim situacijama i izmjenjuju. Vrijednosti se sve više iskrivljuju, zato navodimo preduvjete plodnog bračnog i obiteljskog života. Potrebno je napomenuti da je bračni odnos supružnika jedan od glavnih preduvjeta za zdravo odrastanje djece unutar obitelji. Majčinstvo i očinstvo su dvije komponente koje tvore cjelinu u odgoju i zdravom razvoju djeteta. Bračna ljubav je vid životnog ostvarenja, ona čovjeka upotpunjuje, neke od njenih važnijih odrednica su: prihvaćanje – prihvatiti drugoga u potpunosti onakvog kakav je, suradnja – međusobni kompromis omogućuje uspješnu bračnu suradnju, opraštanje – uvijek je potrebno iznova opraštati i ići naprijed, iskrenost – ona je uz ljubav glavna odrednica i smjernica bračnog života. Majka je utočište, ona je pokretač društva. Blažena djeвица Marija je uzor i pravi primjer svim kršćanskim majkama i suprugama. Usprkos tradicionalizmu u kojemu muškarci nisu imali aktivnu očinsku ulogu, već su bili usmjereni na posao kako bi uzdržavali obitelj, očeви danas sudjeluju u odgoju, svoje vrijeme poklanjaju djeci te njihova uloga se mijenja. U ovom proučavanju naglašene su pozitivne strane obiteljskog

života kao što su prihvaćanje života, odgoj djece, dobro supruga, međusobno usavršavanje i evangelizacijski doprinos obitelji.

Obitelj je početna i glavna točka društva, ona ima svoje funkcije te ukratko opisujem one glavne a to su: reproduktivna funkcija obitelji, odgojna funkcija obitelji, funkcija društvenog položaja, ekonomska funkcija te funkcija slobodnog vremena.

U trećem dijelu rada govorimo o krizama u braku i obitelji. Crkva naučava nerazrješivost braka i nemogućnost pristupanja sakramentima rastavljenim i ponovno civilno vjenčanim kršćanima, u svijetu se razvija trend koji odobrava rastavu. Kada je brak u krizi potrebno je potražiti pomoć, bilo da se radi o psihološkoj ili duhovnoj treba se potruditi popraviti odnos. Kada dođu problemi, supružnici zaboravljaju lijepe trenutke, njihova pažnja je samo na negativnom što uzrokuje tenzije koje dovode do svađa, osjećaja ljutnje, mržnje, nezadovoljstva. Razvod mnogo utječe na djecu, djeca razvedenih roditelja imaju bolne rane koje nose sa sobom cijeli život. Djeca zaslužuju imati obitelj koja će im biti uzor i model zdravih odnosa kako bi oni sutra mogli isto pružiti. Ljubav ima čudotvornu snagu da sve čini novo. Tajna kvalitetnih obiteljskih odnosa, često skrivena čovjeku, je u tome da ljubav bude sačuvana vjerom u njenu snagu obnavljanja. Do otkrića tajne kvalitetnih odnosa moguće je doći očuvanim bliskim odnosom s Bogom. Zato je naglasak na duhovnosti obiteljskog života. U ovom radu naglasak je na otkrivanju načina kako u konkretnom životu ostvariti to poslanje.

1. ZNAČENJE BRAKA I OBITELJI U KATOLIČKOJ CRKVI

Suvremena teologija braka i obitelji prije svega vodi računa o društvenoj i kulturalnoj preobrazbi koja je zahvatila i vjerski život te slijedi prijelaz sa statičkog poimanja poretka stvari na više dinamično i evolutivno. Od pogleda na ženidbu shvaćenu ponajprije kao biološko i juridičko jedinstvo više je usmjerena prema međuosobnom, duhovnom i egzistencijalnom shvaćanju.

Brak i obitelj su zajednica ljubavi. Ljubav koja je u središtu ženidbe ne smije se međutim shvatiti u površnom sentimentalnom smislu.

Temeljna je dimenzija kršćanske ljubavi agape, tj. pristanje uz drugoga i uz njegovo dobro, a temelji se na slobodnoj odluci volje. Agape uključuje vjernost te nastavlja živjeti i kada »ćudljivi«¹ eros napusti one koji se ljube.

Na tragu Drugoga vatikanskog koncila, brak i obitelj promatraju se u svjetlu općeg poziva na svetost. Kao zajednica ljubavi, brak i obitelj su istodobno i dar i poslanje, povlašteni prostor i način Božje objave i čovjekove (ne)vjere, Božjeg govora i čovjekova odgovora.¹ Brak je glavna i najutjecajnija društvena jedinica, koja prema biblijskim standardima podrazumijeva bezuvjetni, doživotni odnos predanja između muškarca i žene. Prioritet ispred ovoga odnosa ima samo odnos s Bogom.

1.1. Sakrament svete ženidbe

Brak je ustanovio sam Bog. Biblija izvješćuje: na svoju sliku stvori Bog čovjeka, na sliku Božju on ga stvori, muško i žensko stvori ih i reče Jahve, Bog: Nije dobro da čovjek bude sam: načinit ću mu pomoć kao što je on.“² Prva je žena bila pomoć muškarcu, od njega je bila uzeta, kost od njegove kosti, meso od njegova mesa, njegova savršena nadopuna.³

¹ Anton Tamarut, *Suvremena teologija braka i obitelji*, u: *Bogoslovska smotra*, , 85 (2015.), br.3, 679.

² Post 2,18.

³ Post 2,23.

Prirodna je reprodukcija moguća samo kroz sjedinjenje muškarca i žene, to je jedino ispravno.⁴ Brak je doživotna, monogamna zajednica. Brak je trajna veza za jednu ženu i jednog muža. Bog je Adamu dao samo jednu ženu; to je Božja zamisao i ideal za brak. Pavao u (2 Kor) piše da je dobro da svaki muškarac ima vlastitu ženu i svaka žena vlastitog muža.⁵

O braku jednog muškarca s jednom ženom (monogamija) ne govori se i ne uči samo u Novom zavjetu, ta je praksa prisutna od samog početka, kad je Bog stvorio jednog čovjeka (Adama) i dao mu jednu ženu Evu.⁶

Sve je stvoreno u Kristu, po Kristu i za Krista. I ženidba, od trenutka kad je stvorena od Boga Stvoritelja, postaje znak otajstva jedinstva Krista zaručnika i Crkve zaručnice, te se nalazi na neki način uređenja unutar tog otajstva. Krist je vidljiva slika nevidljivog Boga, koji donosi spasenje i vječni život.⁷

Muž i žena kao dvoje u jednome tijelu predstavljaju povlašteno mjesto Božje djelatne prisutnosti. Da bi postigli puninu života, muž i žena su potrebni jedno drugome. Oni svoju bogolikost zrcale u zajedničkom uživanju darovanog života, u tome što uživaju jedno u drugome, u međusobnoj sličnosti i različitosti, i što su u svojem uživanju života, tj. međusobnog odnosa u koji ih je doveo Stvoritelj, otvoreni novom životu, odnosno novom odnosu, tj. roditeljstvu. Njihova se bogolikost odražava također i u primljenoj vlasti, odnosno odgovornosti i brizi za život svih Božjih stvorenja. Božja životna i kreativna prisutnost u njihovu međusobnom zajedništvu čini ih sposobnima za brigu o svim Božjim stvorenjima. U prenošenju života i upravljanju stvorenim svijetom, oni su suradnici ljubavi Boga stvoritelja i takoreći njezini tumači. U poretku stvaranja brak je dar i poziv, odnosno poslanje u kojem se objavljuje sâm Darivatelj i Pozivatelj. Brak je ponajprije dar blizine, međusobnog zajedništva i ljubavi. Stvarajući čovjeka na svoju sliku kao zajedništvo muža i žene, Bog se objavljuje kao blizina, zajedništvo života i ljubavi, kao biće koje je u odnosu prema drugome, koje uz singularnost posjeduje u sebi i pluralnost,

⁴ Usp. Stanko i Ljubinka Jambrek, *Biblija, brak i obitelj*, Izvori, Osijek, 2020., 54-55.

⁵ Usp. 2 Kor 7,2.

⁶ Stanko i Ljubinka Jambrek, *Biblija, brak i obitelj*, Izvori, Osijek, 2020., 54-55.

⁷ Usp. Kol 1, 15-17.

život u jedinstvu, u različitosti i zajedništvu osoba. Brak je nadalje dar darivanja, dar dara i uzdarja.

Bog koji stvara čovjeka na svoju sliku kao muža i ženu, objavljuje se, dakle, kao Bog susreta, partnerstva (saveza) i prijateljstva, kao Bog riječi i razgovora. On je također Bog radosti, biće koji očekuje (čezne) drugoga i raduje mu se, raduje se daru i uzdarju. Radost je, naime, plod darivanja i odricanja. Upravo kao dar i uzdarje, odnosno potpuno i vječno darivanje i odricanje, Bog je u zajedništvu svojega trojstvenog života radost. Prepoznati i prihvatiti brak kao dar Božje blizine, kao životno zajedništvo u kojem se krije tajna i ljepota Božje »trojstvene« ljubavi, kao zajednicu osoba u kojoj postoji mogućnost za potpuni dar i uzdarje, za darivanje i odricanje koje plodi radošću, temeljna je pretpostavka da bi brak mogao biti i plodno poslanje.⁸

Samo duh žrtve omogućuje da se sačuva i usavrši obiteljsko zajedništvo. Ono traži otvorenu i velikodušnu spremnost svih i svakoga pojedinačno za razumijevanje, iskrenost, otvorenost, služenje, podnošljivost, praštanje, pomirenje. Svakoj je obitelji dobro poznato koliko sebičnost, razdori, napetosti, sukobi čine nasilje obiteljskom zajedništvu te ga katkada mogu i uništiti: u tome imaju svoj korijen mnogobrojni i različiti oblici podijeljenosti u obiteljskom životu.

Bog mira uvijek poziva svaku obitelj da proživljava radosno i obnoviteljsko iskustvo pomirenja, to jest obnovljenog obiteljskog zajedništva, ponovno uspostavljenog jedinstva. Osobito, sudjelovanje u sakramentu pomirenja i na gozbi jedinog Kristova tijela daje kršćanskoj obitelji milost i odgovornost da prevlada svaku podijeljenost da uspije izdržati teškoće i izazove današnjeg svijeta i kulture u kojoj se nalazi te da ide prema punini zajedništva koje je Bog htio, te tako odgovori žarkoj Gospodinovoj želji: „Da svi budu jedno.“⁹

Prvi dokument II. vatikanskog sabora, upućujući na zadaću obnove bogoštovne prakse Crkve veli: Sakramenti imaju svrhu posvećivati ljude, izgrađivati Tijelo Kristovo i napokon iskazivati Bogu štovanje; a kao znakovi oni ujedno i poučavaju. Vjeru ne samo da pretpostavljaju, nego je i riječima stvarno hrane, jačaju i izražavaju; stoga se i zovu

⁸ A. Tamarut, *Suvremena teologija braka i obitelji*, str. 687-688.

⁹ Usp. Iv 17, 21.

otajstva vjere. Milost zaista dijele, a njihovo obredno slavlje vjernike najbolje i sprema da tu milost plodonosno prime, da Boga pravilno štiju i vrše ljubav. Stoga je od najveće koristi da vjernici razumiju sakramentalne znakove i da vrlo često primaju one sakramente koji su ustanovljeni za održavanje kršćanskog života. Brak je sakrament koji nam je Isus dao kako bi pomoću njega došli u Kraljevstvo nebesko, na njega možemo gledati cjelovito kao na jedan od putova spasenja i istovremeno kao na križ koji čovjek nosi.

Obitelj, zasnovana i oživotvorena ljubavlju, jest zajednica osoba: bračnih drugova, muža i žene, roditelja i djece. Njezina prva zadaća jest vjerno živjeti stvarnost zajedništva u trajnom naporu da se promiče istinita zajednica osoba. Nutarnje počelo, trajna snaga i konačan cilj takvog zadatka jest ljubav: kao što bez ljubavi obitelj nije zajednica osoba, tako bez ljubavi obitelj ne može živjeti, rasti niti se usavršavati kao zajednica osoba. Enciklika *Redemptor hominis*, svoju izvornu i povlaštenu primjenu nalazi ponajprije u obitelji kao takvoj: »čovjek ne može živjeti; bez ljubavi. Sam po sebi on ostaje neshvatljivo biće, život mu je lišen smisla ako mu se ne objavi ljubav, ako se ne sretne s ljubavlju, ako je ne iskusi i ne usvoji, ako u njoj živo ne sudjeluje.«¹⁰

Dar sakramenta je za kršćanske supružnike istodobno poziv i zapovijed da zauvijek ostanu jedno drugome vjerni, unatoč iskušenjima i teškoćama, velikodušno poslušni Gospodinovoj volji: »Što Bog združi, čovjek neka ne rastavlja«.¹¹

Sakramentom svete ženidbe slavimo i klanjamo se Bogu, isto je i sa drugim sakramentima. Čovjek je pozvan da slavi i časti Gospodina. Sakramenti nisu samo pomoć za kršćansko življenje, oni su susret s Bogom, baš kao u sakramentu ženidbe gdje Bog kao treća osoba ulazi u život muškarca i žene te im nudi blagoslov i milost na bračnom putu.¹²

¹⁰ Papa Ivan Pavao II., *Enciklika Redemptor hominis*, 10.

¹¹ Mt 19, 6.

¹² Usp. Vojko Devetak, *Sakrament svete ženidbe*, u: Služba Božja, 26(1986), br.3, str. 223-224.

1.2. Odlike kršćanske ljubavi u braku

Temelji bračnog saveza izriču se bračnim zavjetom međusobno predanim u privoli na dan sklapanja sakramenta vjenčanja izjavom: „Ja X., uzimam tebe Y., za svoju (svoga) suprugu (supruga), i obećavam ti vjernost u dobru i zlu, u zdravlju i bolesti i da ću te ljubiti i poštovati u sve dane života svoga.“¹³ Ovo je snažna prisega koju mladenci daju jedno drugome u prisustvu svećenika, svjedoka te ostatka vjernika. Odlike kršćanske ljubavi u braku nadahnjuju i ispunjavaju čovjekovo srce, one su ideal i punina ljubavi prema kojima je dužan težiti svaki bračni par.

Sveti Pavao u svom Hvalospjevu ljubavi navodi odlike kršćanske ljubavi, koje bi trebao svaki čovjek posjedovati i istinski čeznuti za njima.

- Ljubav je velikodušna - Ljubav sve daje za drugoga, nije sebična. Nije ju moguće zadržati samo za sebe, u svojoj naravi je stvorena za zajedništvo. Ljubav promatrana kao velikodušnost u Hvalospjevu ljubavi Svetog Pavla ima značenje one koja sve podnosi.
- Ljubav je dobrotiva – Pod pojmom dobrotivosti Pavao misli na dobru osobu koja svoju dobrotu pokazuje dobrim djelima. Ovaj pojam usko je povezan s pojmom strpljivosti. Ljubav nije tek pasivno podnošenje drugoga, već služenje na dobrobit i pomoć drugome.
- Ljubav je ljubazna - Ljubaznost isključuje grubost u postupanju, uvrede i nepristojnosti. Ljubaznost potiče da odnos bude pun poštovanja i razumijevanja za drugoga.
- Ljubav ne traži svoje - Pravo je darivanje bez namjere da se dobije nešto zauzvrat. Konkretno, misli se na velikodušno davanje sebe samog i svega onoga što posjedujemo.
- Ljubav nije razdražljiva - Sveti Pavao pod razdražljivošću misli na ogorčenost u srcu izazvanu nekom uvredom. Razdražljivost potiče na agresivnost i nemir unutar odnosa.

¹³ Usp. Rimski obrednik, *Red slavljenja ženidbe*, Zagreb, 1997., 25. i 26.

- Ljubav oprašta - Potrebna je milost oprostjenja, otpuštanja iz sjećanja svega negativnog za dobrobit bračne ljubavi. To najveći izazov i najteža lekcija svake ljubavi.
- Ljubav se raduje istini – Istina je usko povezana uz slobodu, istina pruža slobodu a ljubav može živjeti samo kao slobodna emocija. Istina je radost za ljubav, on zblizava i ujedinjuje bračni par.
- Ljubav sve pokriva, svemu se nada i sve podnosi – Krist je iz ljubavi trpio za nas na križu, stoga smo svi pozvani na trpljenje, ono čovjeka osnažuje i poučava. Nada je pokretač, bez nje postojanje ne bi imalo smisla, ljubav se uvijek nada jer je živa. Ljubav sve podnosi, ona je ustrajna, ona se bori i nikad ne prestaje.¹⁴

1.3. Odgoj djece u svjetlu vjere

„Odgoj je proces formiranja čovjeka kao ljudskog bića u svim njegovim tjelesnim, intelektualnim, moralnim, estetskim i radnim kvalitetama. On se vrši trajno u slijedu naraštaja. Osnovni smisao odgoja sastoji se u prenošenju iskustava čovječanstva, tekovina kulture i civilizacije na mlađe naraštaje koji se tek pripremaju za život. U procesu te pripreme novi naraštaji prihvaćaju znanja, umijeća i navike, postignuća znanosti i umjetnosti, proizvodnje i tehnike, moralne norme i shvaćanja do kojih su došli njihovi prethodnici. Bez odgojne funkcije svaki bi čovjek počinjao stjecati iskustvo iz početka, štapom i primitivnom kamenom sjekirom. Čovječanstvo bi trajno ostalo na stupnju barbarstva, na samom početku prvobitne zajednice.“¹⁵ Roditelji imaju dužnost odgajati svoju djecu. Ta dužnost ima korijene u pozivu bračnih drugova da sudjeluju u Božjem stvaralačkom djelu. Rađajući iz ljubavi novo biće koje u sebi nosi poziv za rast i razvoj, roditelji imaju zadatak pomagati djetetu u rastu i razvoju te da u punini živi ljudski život.

Drugi vatikanski sabor također ističe da roditelji budući da svojoj djeci daruju život, samim time oni imaju obvezu odgajati ih, stoga ih treba priznati kao prve i povlaštene

¹⁴ Usp. 1 Kor 13, 1-13.

¹⁵ Ante Vukasović, *Moralni odgoj*, Liber, Zagreb, 1974., str. 86.

odgojitelje svoje djece.¹⁶ Važno je odgajati za što savršenije upoznavanje Boga i ljubav prema Bogu. Sabor stoga moli one koji su zaduženi za odgoj, da se brinu da mladež ne bude nikada lišena ovog svetog prava.¹⁷

Roditelji sakramentom vjenčanja primaju milost i odgovornost za kršćanski odgoj svoje djece, kojoj svjedoče i prenose ljudske i vjerske vrijednosti. Takav odgoj koji je i ljudski i vjerski, istinska je služba, pomoću koje se prenosi evanđelje sve dok život u obitelji ne postane put vjere i škola kršćanskog života. Od velike je važnosti da kršćanska zajednica roditeljima posveti najveću pozornost, te da im preko raznih susreta, tečajeva i putem kateheze koja je namijenjena roditeljima, pomogne prihvatiti njihovu itekako osjetljivu zadaću a to je odgoj njihove djece u vjeri.¹⁸

Roditelji su prvi i nezamjenjivi odgojitelji vjere svoje djece. Svjedočanstvo kršćanskog života koje roditelji u obitelji pružaju svojoj djeci obavijeno je nježnošću te majčinskim i očinskim poštovanjem. Kroz svjedočanstvo roditelja djeca počinju shvaćati i živjeti blizinu Boga i Isusa. To prvo kršćansko iskustvo često ostavlja duboki trag na djecu koji ostaje za cijeli život. Važno je da roditelji prigodom obiteljskih događaja i slavljā, pokušaju objasniti kršćanski ili vjerski sadržaj tih događaja, jer se na taj način utvrđuje prva inicijacija. Inicijacija se još više produbljuje ako roditelji komentiraju i pomažu u unutarnjem prihvaćanju metodičke kateheze koju njihova djeca primaju u kršćanskoj zajednici. Kao što smo već spomenuli, obitelj je prvi pokretač vjere u djece te obiteljska kateheza prethodi, prati i obogaćuje svaki oblik kateheze.¹⁹

¹⁶ Usp. Ivan Pavao II., *Familiaris consortio* (u daljnjem tekstu FC), Apostolska pobudnica o zadaćama kršćanske obitelji u suvremenom svijetu, Rim, (22. studenoga 1981.), Dokumenti 64, KS, Zagreb, 1997., br. 136.

¹⁷ Usp. DRUGI VATIKANSKI KONCIL, *Gaudium et spes, Pastoralna konstitucija o Crkvi u suvremenom svijetu* (7. prosinca 1965.), Dokumenti, KS, Zagreb, 1993., br. 1.

¹⁸ Usp. Kongregacija za kler, *Opći direktorij za katehezu*, KS-HKU, Zagreb, 2000., str. 203.

¹⁹ Usp. *Isto*, str. 202.

2. PSIHOLOŠKI VID STVARANJA I OČUVANJA OBITELJI

Postoje mnoge definicije obitelji. „Obitelj je prva životna skupina kojoj pripadamo; ona je više od zbroya pojedinaca koji dijele jedinstven fizički i psihosocijalni prostor. Obitelj je prirodni socijalni sustav koji ima svoju strukturu, funkcije, pravila, uloge, načine komuniciranja, načine suočavanja s problemima i njihovim rješavanjem.

2.1. Obitelj i brak u suvremenom društvu

Prije se brak definirao kao zajednica muškarca i žene. U postmoderni brak više nije samo između muškarca i žene, već on može biti i između pripadnika istog spola. Isto tako mijenja se i definicija obitelji. Obične definicije obitelji koje uzimaju brak i krvno srodstvo kao njezina važna određenja više ne pokrivaju sve tipove obitelji.

Tradicionalna obitelj je obitelj koja se sastoji od majke, oca i djece. U postmoderni više ne postoje samo tradicionalne obitelji i obitelj se ne može tako definirati. U postmodernizmu obitelj mogu biti: razvedeni bračni parovi s djecom, posvojiteljske obitelji, samohrani roditelji, udomiteljske obitelji, istospolne obitelji, alternativne zajednice, izvanbračne obitelji, surogat obitelji te parovi bez djece. U postmodernoj obitelji, za razliku od tradicionalne nuklearne obitelji, uočljiva je tendencija prema dominaciji osobnih interesa, dok je opće dobro u drugom planu.“²⁰

Brak i obitelj kao društvene ustanove podvrgnute su i u židovsko-kršćanskoj tradiciji od biblijskih vremena pa sve do danas različitim kulturalnim i drugim utjecajima. U današnje vrijeme zbiva se jedinstvena promjena u povijesti civilizacija. Svijet u kojem živimo izložen je brojnim promjenama, koje su obuhvatile sve segmente današnjega društva pod utjecajem globalizacije, uočljivije su sve liberalnije težnje u organizaciji i shvaćanju smisla života i življenja.

²⁰ Antonela Jančić, *Postmoderna i promjene u braku i obitelji*, u: časopis Udruge studenata pedagogije Filozofskog fakulteta Osijek, 3 (2019.), br. 3, str. 156.

Liberalizam je jedna od dominirajućih vrijednosti u posljednjih pedesetak godina, te je za posljedicu došlo do jačanja filozofije individualizma i veće mogućnosti slobode izbora načina života te usmjerenosti na pojedinca i njegove želje i mogućnosti. Ubrzan način života, ljudska želja za dominacijom i žudnja za moći dovodi do toga da se čovjek sve više izolira od društva i da jednostavno raskine sa svim vrijednostima koje postoje izvan njega.²¹ Brak i obitelj su ugroženi, gubi se naglasak koje su temeljne vrijednosti društva. Ljudi žive užurbano u velikim gradovima, no sve više i okolna mjesta ili sela postaju slična, možemo reći ista u načinu i brzini življenja. Važno je spomenuti i proces pluralizacije obiteljskih struktura, o čemu prema svjedoče i demografski podaci.

U obiteljskoj slici stanovništva Hrvatske najvećim dijelom su bračni parovi s djecom (57,9%), potom slijede jednoroditeljske obitelji koje čine majke s djecom (12,5%) i očevi s djecom (2,6%). Iz toga se da zaključiti kako rađanje potomstva u današnje vrijeme i nije bitan cilj braka. Uzimajući u obzir kvalitetu obrazovnih utjecaja suvremenih obitelji u kontekstu društva, tvrdi da nema razloga za zabrinutost jer mnogi roditelji pokazuju elastičnost najboljih izbora iz mnogih životnih situacija, pronalaženjem novih modela ili oblika obiteljskih veza.²²

Urbanizacija je donijela mnogo napretka čovječanstvu ali nažalost i brojne nedostatke u međuljudskim a samim time i obiteljskim odnosima. Vrijeme je novac, možemo reći da je to današnji moto većine pojedinaca, ne možemo reći da je to nečija krivica već napretkom društva, višim standardima kojima se teži prilagoditi obitelj ljudi su prinuđeni mnogo raditi a zatim zbog brojnih ponuda kojima smo danas izloženi taj novac trošiti.

Brak i obitelj gube značaj, novac, ugled, moć su ih nadmašili što vidimo po broju velikom razorenih obitelji današnjice.

Bračna ljubav je vid životnog ostvarenja, ona čovjeka upotpunjuje, neke od njenih najvažnijih obilježja su:

- Prihvatanje – prihvatiti drugoga u potpunosti onakvog kakav je.

²¹ Usp. Antonela Jančić, *Postmoderna i promjene u braku i obitelji*, u: časopis Udruge studenata pedagogije Filozofskog fakulteta Osijek, 3 (2019.), br. 3, str. 154.

²² *Isto*, str. 155.

- Suradnja – međusobni kompromis omogućuje uspješnu bračnu suradnju.
- Opraštanje – uvijek je potrebno iznova opraštati i ići naprijed.
- Iskrenost – ona je uz ljubav glavna odrednica i smjernica bračnog života

„Bračna ljubav nam omogućuje da se osjećamo voljeni i kada grješimo. Bračna ljubav znači živjeti sadašnjost, ne strah od budućnosti. Ona podrazumijeva strpljivost i ustrajnost. Bračna ljubav je biti to što jesi i to živjeti sa svojim supružnikom koji te baš takvog prihvaća i bezuslovno voli.“²³

2.2. Preduvjeti plodnoga bračnog i obiteljskog života

„Sretan, plodan i zadovoljan život u braku moguće je ostvariti uz uvjet da su oboje supružnika ušli u brak kao zrele i samostalne osobe koje u braku ne traže, prije svega, utočište za liječenje svojih duševnih rana, niti stvaraju novu obitelj kako bi pobjegle iz dosadašnjih obitelji, nego ulaze u brak i grade svoju obitelj na vrijednostima, prije svega na nesebičnoj ljubavi koja se daje i koja zna zahvalno primati i po tom nesebičnom davanju i primanju postati stvaralačka.“²⁴

Glavne značajke zrele ličnosti su:

- Fizička ili fiziološka zrelost - (sposobnost ispunjenja bračnog čina).
- Intelektualna zrelost - (sposobnost osobe da se služi i razmišlja zdravim razumom, te da posjeduje mogućnost prosuđivanja).
- Afektivna zrelost - (sposobnost da svoje osjećaje i cijeli svoj afektivni svijet razborito živi i izražava podložeci ga razumu te da ne skuži samo za zadovoljenje svojih osobnih potreba).
- Sposobnost u teškoj nevolji pravilno postupati.
- Hrabro podnositi udarce života, prihvaćati križeve koje život nosi.
- Radije davati nego primati

²³ Valerio Albiesetti, *Terapija bračne ljubavi*, Provincijalat franjevac trećoredaca, Zagreb, 1998., str 158.

²⁴ Mijo Nikić, *Psihologija obitelji*, Filofosko-teološki institut Družbe Isusove, Zagreb, 2004, str.10.

- Duhovna (moralna i religiozna) zrelost – Duhovna se sastoji u sposobnosti i spremnosti da živi krjeposno, da ostvaruje ideale. Osoba koja posjeduje duhovnu zrelost, svjesno i slobodno iz ljubavi prema Bogu i bližnjemu trudi se živjeti ispravno i pravedno. Duhovna zrelost nužno uključuje moralnu i religioznu zrelost. Religiozna zrelost je sposobnost osmišljavanja vlastitog života, ona se najviše očituje kod teških bolesti ili kod gubitaka bliskih osoba, gdje se osoba okreće Božjoj providnosti i traži od Boga pomoć a također je i sama spremna raditi za Kraljestvo Božje te vršiti Njegovu volju. Moralnu zrelost posjeduje osoba koja živi po objektivnim, opće važećim moralnim normama ili principima. U moralnom smislu poštuje objektivnu stvarnost, prihvaća i živi spoznatu istinu.²⁵

Da bi se muškarac i žena u braku prihvatili potrebno je određeno vrijeme. Kada završi zaljubljenička faza, kad dođu trenuci briga, kad se ljudi osjete nesigurni, nezadovoljni dođe im da ostave sve. U ljubavnom odnosu se trpi više nego u ostalim odnosima. Dovoljne su sitnice kojima se bračni parovi mogu povrijediti. Onaj bračni drug koji nanese uvredu treba je jasno priznati i pokajati se. Moramo naglasiti da je osjećajna jasnoća jako važan aspekt bračnog života. Jako je loše kad jedan od partnera želi kontrolirati vezu i osjećaje drugog. Važno je znati izreći svoje osjećaje bili oni negativni ili pozitivni za dobrobit braka.²⁶

Prepirke u brakovima su normalna stvar, one se dešavaju i u uspješnim brakovima. Moramo imati u vidu da je djetinjstvo doba najvećih uvjetovanja čovjekova ponašanja. U prepirkama je jako važno biti jasan, precizan i paziti na osjećaje onog drugog. Poštenje i iskrenost je u njima od najvećeg značaja. Da bi mogli razumjeti razloge svađa bitno je shvatiti tipove osobnosti koji dovode do istih. Imamo dvije vrste rizične osobnosti:

- Agresivna osobnost – nasrtanje na drugoga im daje osjećaj moćnosti, samopouzdanja. Najčešće su takve osobe u djetinjstvu bile agresivne. Nažalost postoje osobe koje u braku prihvaćaju takav vid ponašanja. Psihoanalitičari znaju da žrtva zove krvnika i obrnuto. Postoji i drugi tip agresivnosti, gdje se agresivnost očituje kako bi se smanjila vlastita napetost, vlastiti problem. Ako postane ugrožen

²⁵ Usp. M. Nikić, *Psihologija obitelji*, str. 11-18.

²⁶ Usp. V. Albiesetti, *Terapija bračne ljubavi*, str. 157-158.

da će izgubiti partnera takvim ponašanjem moguće je da dođe do samosvijesti te da isto ponašanje promijeni.

- Indifirentni, hladnokrvni tip – reagira tvrdoglavo, tiho. Ovo je također jedna vrsta nasilja, jer se manipulira osjećajima drugoga samo kroz fin i lukav način. Jako je bitno da druga osoba ne pristaje na ovakav vid ponašanja i ucjena.

Da bi se izbjegli konflikti treba biti ljubazan, ili izaći kada shvatimo da drugi traži svađu i potrebno je biti jak, siguran u sebe.²⁷ Deset pravila koji su neophodni za sretan bračni život:

1. Dopustiti bračnom drugu da očituje sve svoje emocije.
2. Nikada ne osuđivati.
3. Slušati bračnog partnera uvijek i sa zanimanjem.
4. Ako ste pogriješili, odmah priznajte i zatražite oprostjenje, ma kakvu mu bol nanijeli.
5. Dajte mu vremena kako bi mogao naučiti otvoriti se postupno.
6. Ohrabrujte ga da odmah kaže što misli.
7. Pomozite mu da se osjeća siguran u sebe.
8. Oprostite mu ako pogriješi.
9. Ništa ne uzimajte, u braku, kao osobnu stvar.
10. Nikad se ne osjećajte ugroženim od bračnog druga.²⁸

Brak mora biti dar koji se poklanja sebi i drugome. Brak trži prihvaćanje, sposobnost davanja. Uzajamno darivanje kao sastavni dio sakramenta ženidbe ima svoje korijene u milosti krštenja kao ucijepljenosti u Krista na čemu se temelji savez svake osobe s Kristom. Smisao darivanja se ostvaruje u privoli na uzajamno predanje kako bi im sve u životu bilo zajedničko te kako bi bili otvoreni novom životu.²⁹

Ljubav nikad ne prestaje, brak nije cilj, nego put do cilja. Dar vrijedi koliko je očuvan, u braku se daruje cijeloga sebe drugome, sve što nam pripada dijeli se. Istinski

²⁷ Usp. V. Albiesetti, *Terapija bračne ljubavi*, str. 96-97.

²⁸ Usp. *Isto*, str. 110.

²⁹ Usp. Dražen ŽIVIĆ, *Osnovna razmatranja demografskog okvira nupcijaliteta (bračnosti) u Hrvatskoj (1961.- 2010.)* u: *Communio* 38(2012.), br.113, str. 106.

sretne i ostvarene osobe u braku postižu potpuno ostvarenje svoje osobnosti i najveću sreću. Tajna je u darivanju, onaj tko daruje spreman je i primiti, supružnici koji su otvoreni jedno prema drugome Bog daje milost da u ljubavi rastu i tu ljubav upotpune novim životom.³⁰

2.3. Roditeljstvo

Od svih živih bića, najugroženiji je čovjek u času rađanja i tada mu je ljubav pomoć najpotrebnija. Najvažnije i najosjetljivije razdoblje u čovjekovom životu je rano djetinjstvo, odnosno prvih pet godina, ali ne smijemo ni ostatak zanemariti sve do potpunog odlaska iz obiteljskog gnijezda odnosno do samostalnosti.

Čovjek prema većini razvojnih psihologa prolazi kroz nekoliko faza sazrijevanja i razvoja, a oni su sljedeći: 1) razdoblje u majčinoj utrobi, 2) dojenačko razdoblje, 3) rano djetinjstvo, 4) doba kasnog djetinjstva, 5) adolescencija, 6) doba rane zrelosti, 7) doba kasne zrelosti, 8) staračko doba.³¹ Za prvih šest stupnjeva roditelji su od primarne važnosti, njihov primjer i odgoj su ključ modeliranja osobnosti i zrelosti prema mogućnostima njihove djece.

Roditeljstvo ili odgoj djece promiče i podržava tjelesni, emocionalni, društveni i intelektualni razvoj djeteta od najranije do odrasle dobi. Roditeljstvo se odnosi na zamršenost odgoja djeteta, a ne isključivo na biološki odnos.

Postoje više stilova roditeljstva, Diana Baumrind identificirala je tri glavna roditeljska stila:

- Autoritativan ili dosljedni stil - kombinira čvrstu roditeljsku kontrolu i veliku emocionalnu toplinu. Autoritativni roditelji oslanjaju se na podržavanje poželjnih ponašanja i rijetku primjenu kazne.
- Autoritarni roditelji su vrlo kruti i strog. Pred djetetom se postavljaju visoki zahtjevi, ali postoji malo emocionalne topline. Roditelji koji prakticiraju

³⁰ Usp. M. Nikić, *Psihologija obitelji*, str. 30-31.

³¹ Usp. *Isto*, str. 148.

roditeljstvo u autoritarnom stilu imaju strogo postavljena pravila i očekivanja o kojima se ne može pregovarati i zahtijevaju rigidnu poslušnost.

- Autoritarni roditelji su vrlo kruti i strog. Pred djetetom se postavljaju visoki zahtjevi, ali postoji malo emocionalne topline. Ovaj roditeljski stil može negativno utjecati na obrazovni uspjeh i karijeru, dok čvrst i ohrabrujući roditeljski stil utječe pozitivno.³²

Potrebno je napomenuti da je bračni odnos supružnika jedan od glavnih preduvjeta za zdravo odrastanje djece u obitelji. Djeca su dar i pečat jedne ljubavi, svako dijete žudi za majkom i za ocem. Uloge su potpuno različite, ali samo zajedno tvore cjelinu potrebnu djetetu za rast i razvoj. Kvaliteta braka utječe na kvalitetu roditeljstva, onaj tko ne prima ne može ni davati. Obitelj je mjesto ljubavi, mira i sigurnosti te ga svako dijete zaslužuje imati.

2.3.1. Majčinstvo

Žena je čuvarica ognjišta i nositeljica života u čijoj utrobi Bog oblikuje novog čovjeka. Majčinstvo je dar ženi kojeg je ona pozvana radosno prihvatiti premda ono traži brojna odricanja i žrtve. Novi život povjeren joj je na brigu i zadovoljstvo kroz koji ostvaruje svoj put svetosti.³³

Majčinstvo je življenje ljubavi, izvor novoga života. Nažalost, sve je više onih koji se boje odgovoriti na poziv majčinstva, zbog toga dolazi do velikog broja pobačaja, umjetnih oplodnji, neplodnosti. Papa Franjo u svojoj postsinodalnoj apostolskoj pobudnici „Radost ljubavi“ upozorava da smanjenje majčinske prisutnosti u društvu predstavlja ozbiljnu opasnost, žene su danas primorane biti zaposlene. Umjesto herojske opredijeljenosti, izgrađene na Božjim temeljima i posebnosti žene da daruje život, često se prednost daje obrazovanju, napretku u poslovnom sektoru ili postizanju nekih drugih

³² Usp. <https://hr.wikipedia.org/wiki/Roditeljstvo>

³³ Usp. HBK, *Izazovi majčinstva, katehetski materijal za osnaživanje žena/majki u odgovornom ispunjavanju poslanja u obitelji*, Crkvi i društvu, Zagreb, 2016., str.27.

ciljeva koji bi uz majčinstvo bili teže ostvarivi. Danas je to gotovo nužno da žene rade i školuju se kako bi pripomogle suprugu da uzdržavaju obitelj.³⁴

Majka je utočište, ona je pokretač društva. Zar ima nešto ljepše od prihvaćanja dara života. Kultura se mijenja, žene se nalaze pred velikim izazovima, vrijednosti se gube zbog toga često majčinstvo kao takvo ostaje oskrvljeno i zanemareno. Majčinstvo u sebi nosi veliku odgovornost, to je poziv koji žene nose u dubini svog bića. Žene koje ga ne mogu ostvariti su posebno ranjene, okolina treba imati osjećaja i osjetljivosti za njih. Društvo ima odgovornost pružiti ženama uvijete i slobodu da vrši svoj primarni zadatak, pa zatim mogućnost da se ostvaruje profesionalno po želji i njenim osobnim mogućnostima. Tu je riječ o slobodi izbora, da se poštuje njen rad unutar i izvan vlastite kuće. Žena ostvarena kao majka i supruga, može biti i poslovno ostvarena žena. Danas imamo mnoge primjere takvih žena, u takvim slučajevima njena žrtva je velika jer svoje pozive obavlja odgovorno i savjesno uvijek imajući na umu što je najvažnije i što je primarno.

2.3.2. Očinstvo

Dijete u svojim prvim godinama razumije emocije i neverbalnu komunikaciju, dijete u svoju dušu upija obiteljsku atmosferu. Ako u obitelji vladaju zdravi odnosi, dijete će zavoljeti svoje roditelje i u njima vidjeti uzore i usvajati vrednote koje oni posjeduju kao što su vjera, ljubav i nada. Na isti način će upijati u svoju psihu sliku o Bogu.³⁵

Dijete kroz odnos i postupke svoga oca stvara sliku o Bogu kao Ocu. Otac ima značajnu ulogu u odgoju djeteta. „Društvo bez očeva nastalo je kao posljedica borbe protiv lika Boga Oca, no najveća žrtva te borbe sam je čovjek, kako muškarac tako i žena. Kad je riječ o muškarcu, on je u krizi kao muškarac, kao suprug i kao otac. Ipak, čini se kako u suvremenom društvu postoje određeni mali pomaci koji ukazuju na otkrivanje i jačanje

³⁴ Usp. Marin Barišić, *Godina majčinstva. Proglas svim vjernicima u Splitsko-makarskoj nadbiskupiji u pripravi za Treći nacionalni susret hrvatskih katoličkih obitelji u Solinu 2018.*, pod geslom: „Očinstvo i majčinstvo: dva lica roditeljskog poslanja, Služba Božja: liturgijsko-pastoralna revija, Vol. 58 No.2, 2018.

³⁵ Usp. M. Nikić, *Psihologija obitelji*, str. 215.

uloge oca u društvu. Tako, primjerice, određeni broj mladih očeva puno više nego prije sudjeluje u odgoju vlastite djece, neki uzimaju i porodiljni dopust kako bi s vlastitom djecom mogli biti već od prvih dana njihova rođenja.³⁶

Suvremeni očevi, itekako su puni ljubavi, brige i topline te se uvelike razlikuju od klasičnog stereotipa očinstva. Još uvijek ne dobivaju dovoljno podrške i ohrabrenja kako bi se više posvetili svojoj roditeljskoj ulozi, tu uvijek ima mjesta za poboljšanje. Očeva uloga i prisutnost u djetetovu životu utječu na inteligenciju i kasniji razvoj djeteta, također i na djetetovu povezanost i privrženost u kasnijem razdoblju njegova života.

Otac je za dječake iznimno važan kao model za identifikaciju s vlastitim spolom, a također i za djevojčice kao parametar za razumijevanje suprotnog spola. U pubertetu otac postaje model kojeg će djevojčice tražiti u drugom partneru, njegovu sličnost ili pak različitost, dok za dječake otac će poslužiti kao primjer i model ponašanja. Ako se otac na vrijeme ne poveže sa svojom djecom, kasnije može doći do neodobravanja oca i ne prihvaćanja njegove uloge u obitelji. Ako je otac imao puno ljubavi prema svom djetetu, dijete će kasnije stvoriti pozitivnu sliku Boga kao dragog i dobrog Oca koji se brine o njemu. Ako je situacija suprotna, ako dijete ima oca koji je hladan, strog, koji kažnjava velika je vjerojatnost da će i na Boga gledati tako. Djeca projektiraju svoje doživljaje zbog toga očevi imaju bitnu ulogu i u duhovnom aspektu razvoja njihove djece.³⁷

Kada je otac ravnopravno uključen u odgoj djece, smatra se da ono što on govori za dijete ima veću važnost nego ono što kaže majka, posebno kada je riječ o autoritetu ali također i igri koja je izvan uobičajenih granica. Otac mora biti prisutan u poslovima vezanim za dijete kao i majka, razlika ne smije biti niti postojati što se tiče uloge roditelja. I majka i otac imaju jednaka prava na to dijete. Ono im omogućava da se mijenjaju i razvijaju. Ovdje moramo naglasiti da muškarac treba ostati muškarac, njegova bit i smisao ostaje ista ali novo razdoblje života kada postane roditelj treba osjetiti i prihvatiti taj poziv i odgovorno i savjesno ga izvršavati za dobrobit svoje djece i obitelji.

Odgovorno očinstvo Pavao VI. jasno ističe da nije moguće ispravno shvatiti osim ako se ne prihvati da se ta odgovornost najispravnije postiže baš po bračnoj ljubavi, te se

³⁶ Mladen Parlov, *Očinstvo- poziv i poslanje*, Služba Božja 57 (2017), br. 3, str. 395.

³⁷ Usp. Mijo Nikić, *Psihologija obitelji*, str. 194.

uloge trebaju gledati kao cjelina očinstva.³⁸ Dobar suprug je sigurno i dobar otac. Kao što je Blažena djevičica Marija uzor majčinstva, tako je važno naglasiti da je Sveti Josip pravi uzor svim očevima i muževima. Kroz njegov primjer mogu se poistovjetiti i učiti od njega kako kreposno živjeti svoje uloge i svjedočiti u svijetu.

2.4. Funkcije obitelji

Obitelj kao društvena institucija ima svoje vlastite funkcije u društvu koje daju unutrašnje opravdanje za postojanje obitelji i opravdavaju njenu važnost u društvu. Ovdje ćemo istaknuti one najvažnije :

- Reproductivna funkcija obitelji
- Odgojna funkcija obitelji
- Funkcija društvenog položaja
- Ekonomska funkcija
- Funkcija slobodnog vremena.³⁹

Reproductivna funkcija obitelji - za društvo u cjelini je osobito bitna te se snažno zalaže za održavanje povoljnih stopa prirasta stanovništva. U postmodernoj obitelji značajno je reduciran broj djece. U europskim zemljama stopa prirasta stanovništva u stalnom je padu. Svako društvo mora imati i ima interes da natalitet raste da se određeni broj djece godišnje rodi i da budu tako odgojena da se bez velikih poteškoća mogu uključiti u cjelokupan društveni život zemlje. Odatle proizlazi i općenito prihvaćena norma, bar kao jasno naglašena tendencija da djeca budu rođena u obitelji, da imaju oca i majku koji će se od prvog časa osjećati obvezanima i odgovornima za odgoj djeteta, zbog toga mnoge države tako i naša daju novčanu potporu kako bi se povećao broj novorođenčadi. Suprotan primjer je Kina koja ograničava broj djece zbog napučenosti zemlje. Do koje mjere postoji u ljudima svijest da je za djecu najbolje da se rode u obitelji može se zaključiti iz činjenice da se velika većina djece ipak rađa u obitelji, to je izvorno

³⁸ Usp. Karol Woyta, *Ženidba i ljubav*, u: *Obnovljeni život*, 36 (1981), br. 5, str. 417.

³⁹ Usp. Ljudevit Plačko, *Promjene u obiteljskim funkcijama*, u: *Obnovljeni život*, 27(1972), br.6, str. 562.

i najprirodnije mjesto za rast i razvoj djeteta. Imamo također i primjere rađanja djece izvan braka, u izvanbračnim ili istospolnim zajednicama ali u mnogo manjem broju.⁴⁰ Odgojna funkcija obitelji - Nakon rođenja djece, roditelji imaju zadatak djecu odgojiti i pripremiti za život. Ovo je jedna od najvažnijih funkcija jer društvo je oblikovano od skupine pojedinaca koji potječu iz različitih obitelji i kultura. Odgoj se najčešće prenosi, zato treba uložiti snage u ovaj segment. Emocionalnu funkciju obitelji također moramo ovdje svrstati jer je presudna za nastanak i opstanak obitelji na pojedinačnoj i općoj razini. U tradicionalnoj obitelji ova je funkcija sporedna, te se zabranjuje pokazivanje emocija svim članovima, osim na relaciji majke i djeteta. U suvremenom društvu naglašena je važnost međusobne povezanosti i pokazivanja emocija u obitelji koja je primarna društvena skupina, te se u njoj stvara novi život za čiji je rast i razvoj pokazivanje emocija od prvog trenutka od presudnog značaja. Svakom čovjeku su ljubav i emocije presudne za preživljavanje.⁴¹ Funkcija društvenog položaja – „Osnovni je društveni položaj velika većina ljudi dobivala od svojih roditelja rođenjem i za većinu nije bilo nikakvih mogućnosti da taj položaj izmijene. U paraboli o talentima Isus je sigurno zacrtao kriterij za procjenjivanje čovjeka nešto drukčije. Produktivnost je ipak mnogo bliža tom, s kršćanskog stanovišta idealnom kriteriju negoli je to bilo porijeklo.“⁴²

Mjerila su različita imamo također primjere gdje se ljudi sa diplomama, ljudi na visokim poslovnim mjestima, osobe od nekakve javne odgovornosti više cijene i imaju prednost u odnosu na običan puk. Ekonomska funkcija – ekonomija je u 21. stoljeću uzela veliki zamah, oko nje se većinom sve okreće. Ona ima svoje pozitivne i negativne posljedice, ali moramo istaknuti da je pripomogla da se ljudski život lakše odvija. Danas nažalost izumiru mala gospodarstva, poljoprivredna, stočna, prehrambena, industrija je preuzela svu vlast oni diktiraju i određuju stanje na tržištu. Roboti zamjenjuju radnu snagu, život je ugodniji jer je ljudima sve pristupačnije ali ne možemo reći da je život samim time i kvalitetniji. Funkcija slobodnog vremena – najveći dio vremena ljudi provode u svojoj obitelji. Obitelj je i dalje ostalo mjesto gdje se slave obiteljski, rođendani,

⁴⁰ Usp. Ljudevit Plačko, *Promjene u obiteljskim funkcijama*, u: *Obnovljeni život*, 27(1972), br.6, str. 562.

⁴¹ Usp. M. Nikić, *Psihologija obitelji*, str. 182-183.

⁴² Ljudevit Plačko, *Promjene u obiteljskim funkcijama*, u: *Obnovljeni život*, 27(1972), br.6, str. 566.

imendani, vjernički praznici te raznovrsna slavlja. Kod takvih proslava ponavljaju se uvijek iznova isti običaji koji obitelj uvijek iznova podsjeti na važnost zajedništva.⁴³ Obitelj je mjesto gdje bi se čovjek trebao i osjećati sigurno, zaštićeno a prije svega sretno.

Čovjeku je danas potrebno više objektivnosti, razmišljanja, smisla za stvarnost i životnu skromnost, a u svemu tome može pomoći prerečena i domišljata razboritost. Povrh svih kreposti je krepost ljubavi, koja je sveza savršenstva (Kol 3, 14) naročito kada se sve njezine kvalitete zajednički uzmu u obzir (1 Kor 13). Bez te ljubavi ne samo da je život u obitelji nemoguć nego je i ženidba bez nje besmislena.⁴⁴

⁴³ Usp. Ljudevit Plačko, *Promjene u obiteljskim funkcijama*, u: *Obnovljeni život*, 27(1972), br.6, str. 569.

⁴⁴ Usp. M. Srakić, *Obiteljska krepost- strpljiva ljubav*, u: *Obnovljeni život*, časopis za filozofiju i religijske znanosti, 44(1989.), br.6, str. 540.-541.

3. PSIHOLOŠKA I DUHOVNA POTPORA UGROŽENIM BRAKOVIMA I OBITELJIMA

Kada je brak u krizi, supružnici često ne mogu gledati objektivno na situaciju u kojoj se nalaze. Brojni su razlozi zbog kojih može doći do krize ili rastave, no treba težiti da se izađe iz njih ako je to moguće. Razvod ostavlja na supružnike i djecu dugotrajne posljedice, a neke koje ostavljaju najviše traga u cijelom tom postupku su faza žalovanja, kada svi trpe zbog gubitka identiteta, što izaziva često ljutnju, srdžbu, potištenost, depresiju i smanjenje sigurnosti u sebe, javlja se osjećaj grešnosti, osamljenosti, nemoći, raspad obitelji te emocionalan lom.

3.1. Utjecaj razvoda i bračne krize na razvoj djece

Crkva naučava nerazrješivost braka i nemogućnost pristupanja sakramentima rastavljenim i ponovno civilno vjenčanim kršćanima, u svijetu se razvija trend koji odobrava rastavu. Možemo reći da najveći dio rastavljenih supružnika ulazi u drugi civilni brak. S obzirom da veliki dio njih kao kršćani imaju već jednu valjano sklopljenu crkvenu ženidbu, nije im dopušten pristup sakramentima te se samim time narušava njihov vjerski aspekt života. Stav Starog zavjeta prema rastavi braka je kompleksan. Nije sasvim jasno da li je rastava dopuštena, i radi li se o rastavi ili o otpustu žene, kasnije Isus na taj otpust govori kako nisu bili u stanju primiti istinu u potpunosti. U Novom Zavjetu Isus pravi radikalnu razliku između ženidbenog ugovora i svih drugih ugovora. Isus je jasno i izričito daje do znanja da je ženidba nerazrješiva. Život u grijehu je život u odsutnosti Boga za svakog vjernika, križ koji Gospodin stavlja ispred supružnika dužni su zajedno nositi. Kada je brak u krizi, zaboravlja se na obećanje dano na dan ženidbe, zaboravlja se na lijepe i sretne dane i trenutke, pažnja se obraća samo na stvari koje su ih povrijedile i koje ih razdvajaju. U takvim trenucima se čini kao da ne postoji izlaz ni spas, supružnici se ne prepoznaju vide protivnike jedan u drugome. Zbog toga dolazi do negativnih osjećaja koje

se miješaju sa tugom, razočarenjem, boli, ljutnjom koji samo vuku čovjeka da misli da je rastava i bijeg jedina ispravna opcija u tim teškim trenucima.⁴⁵

Razvod mnogo utječe na djecu. Imamo osobe koje kada se razvode razmišljaju kako se njihov odnos s djecom neće mnogo promijeniti nakon razvoda i one koji misle da će se njihov odnos odmah uništiti . Često roditelji misle žele da razvod braka prođe što brže s kratkoročnim stresom, time misle da neće biti dugoročnih posljedica na razvoj djece.

Roditelji se nadaju da će djeci razvod donijeti olakšanje te da će s tim rješenjem i djeca biti sretnija. Nažalost, to nije ono što djeca žele i oni nisu sposobni razmišljati u takvom smjeru je prirodno da odrastaju uz oba roditelja. Oni razvod svojih roditelja doživljavaju jako bolno. Većina djece želi da se brak očuva, jer se osjećaju zaštićeniji uz oba roditelja. Iako roditelji nisu zadovoljni sa svojim brakom, djeca jesu oni to gledaju iz druge perspektive. Oni smatraju da ukoliko jedan od roditelja pogriješi, on je bio zločest te se sada očekuje od njega da bude dobar, baš kao što se to očekuje od djece, model koji im se pružio oni njega generaliziraju na sve odnose.

Oni se boje da će im razvod ugroziti život. Djeca osjećaju svaku promjenu i razliku u obitelji. S obzirom na njihov stupanj razvoja, dobi i spola možemo očekivati drugačije reakcije. Dijete bez obzira na dob i spol ima potrebu za pripadnošću, ljubavlju, toplinom i sigurnošću. S obzirom na to da se ovi osjećaju narušavaju tijekom rastave, za njih ne postoji pravo vrijeme rastave. Dijete nikada nije spremno na razvod svojih roditelja. Važno je za zdravlje, sigurnost i potrebe djece. Bitno je razgovarati s djecom, biti uz njih te pažljivo pratiti i osluškivati njihove osjećaje i želje.⁴⁶

3.2. Psihološka potpora

Psihoterapija je strukturiran proces pomoći čovjeku, u rješavanju psihičkih tegoba poput stresa ili izgradnje motivacije, psihičkih bolesti problema, pomoć u izgradnji svog identiteta. Nju obavlja obučen i školovan stručnjak. Psihoterapija se uvijek odvija po

⁴⁵ Usp. V. Albiesetti, *Terapija bračne ljubavi*, str.157.

⁴⁶ Usp. Antonela Jančić, *Postmoderna i promjene u braku i obitelji*, u: časopis Udruge studenata pedagogije Filozofskog fakulteta Osijek, 3 (2019.), br. 3, str. 160.

nekim pravilima, koji imaju jasan cilj i strukturu. Postoji nekoliko glavnih sustava psihoterapije: Psihoanaliza je prva praksa, koja je nazvana psihoterapijom. Potiče verbalizaciju svih pacijentovih misli, uključujući slobodne asocijacije, maštanja, snove, od kojih analitičar oblikuje narav nesvjesnih sukoba koji uzrokuju simptome u pacijenta, te karakterne probleme. Kognitivna bihevioralna temelji se na spoznajama, pretpostavkama, vjerovanjima i ponašanjima, a ima za svrhu utjecaj na negativne emocije koje se tiču netočne procjene događaja. Psihodinamična psihoterapija je oblik dubinske psihologije, čije je primarno težište otkriti nesvjesni sadržaj psihe klijenta u nastojanju da olakša psihičku napetost. Egzistencijalna psihoterapija temelji se na egzistencijalnom vjerovanju da su ljudska bića sama na svijetu. Ta usamljenost uzrokuje osjećaje bez smisla, koji se mogu prevladati samo stvaranjem vlastitog sustava vrijednosti i načina odnošenja prema problemu u kojem se osoba nalazi. Humanistička psihoterapija ima zadaću stvoriti odnosno ozračje, u kojem se ova sklonost može razvijati. Kratka terapija krovni termin za niz psihoterapijskih pristupa. Razlikuje se od drugih psihoterapijskih škola po tome što naglašava usredotočenost na određeni problem i izravnu intervenciju. Sistemska psihoterapija – obraća se ljudima ne na osobnoj razini, što je često u središtu drugih oblika terapije, nego ljudima u odnosu, rješavajući interakciju u grupama, njihove matrice i dinamiku (uključuje obiteljsku terapiju i bračno savjetovanje). Somatska psihoterapija – također se naziva tjelesnom psihoterapijom i područje je u kojem terapeut koristi dodir kao dio terapijskog procesa. Transpersonalna psihoterapija je škola koja proučava transpersonalnu, transcendentnu ili duhovnu stranu ljudskog iskustva. Hipno-psihoterapija obavlja se na pacijentu koji je pod hipnozom. Psihodrama/Terapija dramatizacijom istražuje probleme, pitanja, snove i najviše ljudske težnje skupnom igrom drame.⁴⁷ Personalistička metoda za cilj ima mijenjanje samih sebe, polazište joj je u samoj osobi i njenom pogledu na životne poteškoće koje treba prevladati. U svakom slučaju jedno je sigurno, bračna sreća i mir nikad se ne daju, ne darivaju, nego se grade.⁴⁸ Svaka osoba može se slobodno odlučiti za vrstu terapije za koju misli da bi njemu najviše odgovarala. Ovo je stvar osobnog izbora, a prema tom odabiru se traži određeni terapeut.

⁴⁷ Usp. <https://psihonet.net/vrste-psihoterapije/>

⁴⁸ Usp. V. Albiecetti, *Terapija bračne ljubavi*, str.7.

Psihoterapeut mora biti osoba od povjerenja kako bi se osoba mogla potpuno otvoriti, dužan je dati sve od sebe kako bi pomogao osobi koja se nalazi ispred njega, naravno to je moguće jedino uz obostranu suradnju. Svi razgovori moraju ostati u tajnosti, nije dopušteno iznositi u javnost. Psihoterapeut stručno predlaže kroz koliko bi tretmana osoba trebala proći, moramo naglasiti da se ovakvi tretmani najčešće naplaćuju stoga treba imati razumijevanja i dati priliku čovjeku da prema svojim mogućnostima odredi koliko će dolaziti.

Kod psihoterapije kreće se od promatranja ličnosti navesti ćemo one koje Sigmund Freud donosi. Freud navodi osnovne strukture koje čine ličnost:

- Id je urođena komponenta ličnosti, nalazi se u nesvjesnom. On sadrži sve ono psihološko kod pojedinca, sve ono naslijeđeno, a to su kao prvo instinkti ili nagoni, automatske reakcije.
- Ego je prisutan kod odraslog čovjeka. Ego je struktura koja funkcionira po principu realnosti. On zna planirati da bi došao do zadovoljenja na realan način.
- Superego je dio ličnosti koji se najkasnije razvija. Nije urođen, nego se razvija socijalizacijom. On je moralni čuvar ličnosti.
- Ego-ideal razvija se pod utjecajem nagrada i pohvala. Ego-ideal u pojedincu izaziva osjećaj ponosa i vlastite vrijednosti
- Savjest razvija se pod utjecajem kazni, zabrana ili iz straha. Savjest izaziva osjećaj krivnje i grijeha.

Od tri strukture koje čine ličnost za Freuda je najslabiji ego. Id se uglavnom nalazi u nesvjesnoj razini ličnosti. Ego je raspoređen u sve tri, ali ga najviše ima u predsvjesnoj, dok superega najviše ima u svjesnoj.⁴⁹

Na bračne terapije najčešće dolaze supružnici zajedno, no ako to nije moguće poželjno je da oboje budu uključeni ali u različitim terminima. Jer međusobna razmjena nije pasivni događaj, nego je plod hoda i niza komunikacija. Komunikacija jest djelovanje, ona je izbor. Dakle, treba tražiti situacije i stvari koje spajaju a ne odvajaju partnere.⁵⁰

⁴⁹ Usp. https://hr.wikipedia.org/wiki/Sigmund_Freud

⁵⁰ Usp. V. Albiesetti, *Terapija bračne ljubavi*, str.72.

Ne postoje savršeni brakovi, već oni koji mogu i znaju riješiti probleme i oni koji nažalost ne mogu pronaći izlaz iz problema. Kod pružanja pomoći odmah se treba vidjeti o kakvom se tipu braka radi kako bi se izabrao pravi pristup. Evo kako se različiti tipovi parova suočavaju s problemima: Otvoreni bračni partneri – oni raspravljaju o svemu iskreno i otvoreno, ako jedno od njih se povuče i prestane dijeliti svoje osjećaje onaj drugi će učiniti sve kako bi razgovorom oraspoločio i dao volju drugome da se opet otvori. To je ono što ih je i privuklo, ta otvorenost i međusobna iskrenost, oni si daju mogućnost slobode biti ono što jesi i to živjeti. Za njih je to stil i način življenja. Zatvoreni bračni parovi- šutnja je njihovo glavno obilježje, u raspravama uvijek ostaju nedorečeni. Oni se baš zbog toga jako slabo poznaju pa najčešće tek na kraju kažu sve što misle jedno o drugome. Ovakav tip parova izgleda sretno i mirno no zapravo se pretvaraju kako se nebi trebali otvarati međusobno i prema drugima.⁵¹ Parovi s prenaplašenom racionalnošću – ovo su općenito jako pristojne i odgojene osobe, tu karakteristiku su najčešće naslijedili jer su odgojeni u takvom ambijentu gdje je prenaplašen racionalistički pogled na svijet i odnose u njemu. Nisu sposobni pokazati pozitivni ni negativne osjećaje. Razum je njihov vodič kroz život, no u braku i međuljudskim odnosi nemoguće je uz njega ne uključiti i osjećaje da bi to zajedno funkcioniralo. Parovi s prenaplašenom emotivnošću – oni su potpuna suprotnost od prethodnih, oni ne znaju kontrolirati svoje emocije koji ima u izobilju a s druge strane isključen im je razum što kod njih često zna izazvati osjećaje tuge i povrijeđenosti ako se nađu u dvoznačnim situacijama. Takve osobe ne prihvaćaju istinu, pogotovo ako je bolna, u ovim situacijama bračni partneri moraju gušiti ono što osjećaju. Parovi s visokom erotskom komponentom – njihov odnos je utemeljen isključivo na tjelesnoj privlačnosti, ne uzimajući u obzir osobnosti drugoga. Kada se pojave prvi veći problemi ovakve veze najčešće pucaju jer nemaju nikakav temelj. Parovi isključivo afektivni – kod njih ne postoji spolnost, oni se predaju afektu. Prihvaćaju se onakvima kakvi jesu te posjeduju mnogo nježnosti i topline. Parovi koji ništa ne riskiraju – oni žive po modelu prema kojemu su odgojeni, znaju se uloge u braku i nipošto se ne udaljavaju od tog uvjerenja. U dubini su nesigurni i slabi jer ako se dogode kakve

⁵¹ Usp. V. Albiesetti, *Terapija bračne ljubavi*, str. 125-126.

promjene u životu oni se nisu spremni suočiti s njima jer su navikli na sigurnost njihovog uvjerenja i modela življenja. Depresivni parovi – ovi parovi čine sve što misle da bi trebali, ali se osjećaju uvijek prazno i nezadovoljno. Nemaju pravi smisao, žive ali ne znaju da su živi. Svadljivi parovi – Ne znaju komunicirati, jer nisu najčešće odrasli u takvoj atmosferi da nisu imali primjer od koga naučiti pravilno razgovarati. Odgovornost prebacuju, optužuju, to je njihov omiljen način komunikacije i često za drugi tip i ne znaju.⁵² Da bi se izbjegli konflikti treba biti ljubazan, ili izaći kada shvatimo da drugi traži svađu potrebno je biti jak, siguran u sebe. Oprostiti znači pretrpljenu uvredu više ne osjećati. Da se uspije oprostiti treba prihvatiti da smo bili uvrijeđeni, treba dopustiti vlastitu ranjivost. Radi svojega dobra trebamo se odvojiti od svoje boli. Moramo oprostiti, ne da bismo oslobodili bračnog druga od njegove krivnje, nego da oslobodimo sami sebe od nemira. Trebamo živjeti u sadašnjosti, a ne gubiti vrijeme na prošlost. Imamo situacije kada ljudi shvate da su sa pogrešnom osobom u braku, ili sa psihičkim bolesnikom, situaciju kada ih bračni partner vara. To su teške okolnosti, meditacija i vjera u Boga su ključan izvor snage za prebroditi ovakve situacije uz naravno terapije. Jako je teško izdržati ali jako je važno imati nade u bolje sutra i ići naprijed. Brak mora biti dar koji se poklanja sebi i drugome. Brak trži prihvaćanje, sposobnost davanja. Bračne prepirke znaju se događati zbog roditelja koji se često više od potrebnog žele miješati i kontrolirati sina ili kćer. Ovdje problem nastaje kada se jedan od supružnika nije psihološki odvojio od roditelja i nije postavio zdrave prioritete te zbog toga dolazi do nesklada.⁵³

Pitanje spolnosti je također aktualna teme današnjice, važna je spolna privlačnost, ali se na njoj ne smije ostati, za nju samu kao takvu možemo reći da je površna treba ići dublje planiranje ljubavi, otvorenost životu. Ona nije svrha, već je ona u svrsi jedne ljubavi iz koje nastaje novi život. Normalno je da u braku bude svađa, suprotstavljanja, teškoća, no važno je kako se rješavaju. Treba se dakle znati svađati. Terapije pomažu da se izgradi prikladna osobnost za rješavanje svađa, da se ne ostane u njima, da se ne stvaraju negativni osjećaji ili nepopravljivi lomovi.⁵⁴

⁵² Usp. V. Albiesetti, *Terapija bračne ljubavi*, str.125-130.

⁵³ Usp. *Isto*, str.102-105.

⁵⁴ Usp. *Isto*, str. 136.

„Imamo deset psihoterapijskih pravila kako bi se u tim trenucima trebalo pokušati ponašati:

1. Ne uživati u prepiranju.
2. Biti strpljiv i čekati da drugi isprazni dušu.
3. Ne braniti se i ne osvećivati se niti uzvraćati.
4. Ne htjeti biti u pravu.
5. Dopustiti drugomu da izbací sve što nosi u sebi.
6. Nikada ne uzeti ono što drugi kaže kao osobnu činjenicu.
7. Ne pasti u zabrinutost ili u tjeskobi kad drugi započinje prepírku.
8. Nastojati razumjeti drugoga, uživjeti se u drugoga dok govori ili više.
9. Kad drugi završi, ostati u šutnji zatim mirno odgovoriti.
10. Prihvaćati uvijek rasprave. Nikad ih ne izbjegavati.

Ne treba se bojati rasprava, one mogu postati tlo na kojem raste brak.⁵⁵ Čovjek dok živi raste i uči, bitno je imati dar slušanja i oslušivati ljude pored sebe. Život nosi mnogo promjena i kriza, samo ustrajnost, ljubav i nada mogu pobijediti.

3.3. Duhovna potpora

„*U početku bijaše Riječ!* Iako se ovo odnosi na Boga, jer *Riječ bijaše Bog* – ipak se jednako tako odnosi i na čovjeka koji je stvoren po toj Riječi, po slici i značenju te Riječi. *A Bog je ljubav*, pa je sukladno tome i Riječ ljubav, a ljubav jest smisao, odnos, dijalog, pa je tako i čovjekov početak ljubav, jer se kroz ljubav ostvaruje smisao, odnos, dijalog, život. Po Riječi – po Ljubavi je čovjek stvoren, i Ljubav je ujedno i njegov put, njegov život, njegova sadašnjost i budućnost, njegovo ispunjenje. Važnost toga možemo snažno doživjeti istom kada u životu nema ljubavi, kada nema odnosa s drugima, kada nema smisla ni dijaloga. Tada se čovjek doživljava kao promašaj, praznina koja stoji spram drugih ljudi i cjelokupnog svijeta.

⁵⁵ V. Albiesetti, *Terapija bračne ljubavi*, str. 139.

I zato, ako hoćemo obnoviti sebe i svoj život, svoje odnose i svoju sveukupnost doživljavanja, neophodno je svjesno odlučiti ljubiti, jer Ljubav – Riječ, u biti jest izričaj sebe prema drugome, na dobro drugoga. A to nije laka odluka, i zbog toga se ljudi tako često boje ljubavi, iako za njom stalno žedaju.⁵⁶ Za svakog čovjeka bio vjernik ili ne bitna je duhovna komponenta koju posjeduje i za kojom žudi.

Stanje u kojem se nalazi današnja obitelj je izazov za Crkvu za i njezino pastoralno poslanje koje možemo podijeliti u dva područja djelovanja:

- a) Mjesna Crkva – one su najneposredniji i najdjelotvorniji djelatnici ostvarenja obiteljskog pastorala . Mjesna Crkva (biskupija) mora biti svjesna milosti i odgovornosti što je prima od Gospodina što se tiče promicanje pastorala obitelji. Tu svijest odgovornosti dužan je promicat i biskup, koji je najodgovorniji za pastoral obitelji u biskupiji. Kao otac i pastir, treba omogućiti: zanimanje, brigu, vrijeme, podršku, osoblje i sredstva (nije potrebno ponavljati kako za obiteljski pastora i imamo malo formiranih muževa i žena No taj pastoral ne bi trebao ostati samo u rukama klerika iako je tako najčešće, nego je potrebno takve specijalizacije za obiteljski pastoral omogućiti i ponuditi i laicima koji će kao stručnjaci: liječnici, psiholozi, sociolozi, pedagozi, pravnici, složno poradit i za dobrobit pastoralne zajednice i obitelji.
- b) Župna zajednica - u zajedništvu s mjesnom Crkvom, ovdje sve gore navedene dužnosti treba primijeniti predstojnik župne zajednice, on mora brinuti i biti uvijek u pomoći svim obiteljima svoje župne . U župnoj zajednici i đakon radi na animaciji obiteljskog pastorala. U župama također sve više se razvijaju obiteljske zajednice, hodočašća, predanja, duhovne obnove za obitelj i brak sve su to potpore kako bi se obitelj očuvala i nebi izgubila svoju vrijednost.⁵⁷

Tri glavna i najčešća oblika pastoralnog djelovanja u vidu potpore obitelji:

- Zaručnički tečaj/ tečaj pripreve za brak - Zaručnike se poučava kroz jedno razdoblje (obično kroz četiri do pet susreta, u večernjim satima ili vikendima)

⁵⁶ <https://savjetovaliste.hr/u-pocetku-bijase-ljubav/>

⁵⁷ Usp. Pero Arabic, *Neki putokazi brakovima i obiteljima u papinskoj pobudnici »Familiaris consortio«* (Obiteljska zajednica), u: *Obnovljeni život: časopis za filozofiju i religijske znanosti*, 37(1982.), br.6, str. 531-532.

o teološkim, antropološkim, psihološkim, pedagoškim, pravnim i medicinskim temama i pitanjima vezanima uz brak i obitelj. Tečajeve vode stručnjaci iz ovih područja (svećenik, psiholog, liječnik, učitelji za prirodno planiranje obitelji). O ljepoti i izazovima katoličkog bračnog života svjedoči bračni par.⁵⁸

- Savjetovališta – Vizija savjetovališta je pomoć u oblikovanju kvalitetnijeg života pojedinaca, bračnih parova i obitelji temeljem kršćanskih i općeljudskih vrijednosti kroz individualne, partnerske i grupne tretmane. Cilj savjetovanja je suočavanje sa problemima i krizama. Pri tome se metoda rada prilagođava konkretnoj osobi i vrsti problema. U procesu savjetovanja pomaže se osobi u upoznavanju samog sebe, prihvaćanju stvarnosti, uočavanju i mijenjanju štetnog ponašanja, te pronalasku resursa zdravlja kako bi bili u miru sa sobom i drugima. Kršćanski savjetnik dobro poznaje nauk Katoličke crkve, Bibliju, moralnu teologiju pa osoba koja dolazi po pomoć može imati povjerenja da je na pravom mjestu. Kršćanski bračni savjetnik i kršćansko savjetovanje je prva linija obrane ljudskog dostojanstva, pa čak i samoga društva kojega nema bez zdrave bračne i obiteljske zajednice.
- Obiteljski susreti i seminari- posvećuju svoj rad poboljšanju odnosa u braku i obitelji te osvješćivanju važnosti svetog sakramenta ženidbe i sakramenta svetog reda. Taj je susret namijenjen bračnim parovima i duhovnim osobama, a koncipiran je tako da nas nauči međusobnoj komunikaciji u jednom novom svjetlu. Kao što pomaže bračnim parovima u međusobnoj komunikaciji, pomaže i svećenicima u komunikaciji sa svojim župljanima koji su njihova obitelj. Teme mogu biti raznolike, izdvojiti ćemo najčešće: prirodno planiranje obitelji, pitanja vezana uz odgoj djece, poteškoće u komunikaciji između supružnika.⁵⁹

Na djelu pastorala u župama vidi se veće ulaganje snaga u vidu promoviranja istinske kršćanske vizije obitelji i braka, osobito u odnosu na mlade koji su pozvani

⁵⁸ Usp. Zvonko Pažin, *Mjesto i uloga svećenika u pastoralu braka i obitelji*, u: Bogoslovna smotra, 69(1999.), br.2-3, str. 345.

⁵⁹ Usp. *Isto*, str. 345-346.

ponijeti odgovornost za budućnost, što se pokazuje i u zauzetijoj pripremi za brak u vidu tečajeva.

Znak zauzetosti Crkve je organiziranje obiteljskih škola, bračnih vikenda, obiteljskih nedjelja, negdje i posebnih okupljanja mlađih bračnih parova, sve do stručnih bračnih i obiteljskih savjetovališta te pomaganja ugroženim obiteljima. Uza sve tendencije ‘odbijanja djece’, nema sumnje da na drugoj strani raste i radovanje zbog djece, što se očituje u dobrom dijelu župnih zajednica i u povodu rođenja i krštenja, koje se slavi pred zajednicom, svakako na svečaniji način. Na kraju, valja se veseliti i nastojanjima oko nekih suvremenijih modela obiteljske duhovnosti unutar posebnih obiteljskih zajednica.⁶⁰ „Crkva postaje sve svjesnija svih opasnosti koje ugrožavaju obitelj, ali i činjenice da snagom evanđeoskog rasuđivanja može ponuditi usmjerenje koje omogućuje da se spasi i ostvari sva istina i puno dostojanstvo braka i obitelji. Ivan Pavao II. smatra da će se moći govoriti o vrednovanju braka i obitelji, kako to čini Drugi vatikanski koncil, samo ako istine o slobodi i zajednici osoba u braku i obitelji opet steknu svoj sjaj, što je uvjet za pokretanje izgradnje civilizacije ljubavi. To je zadatak nove evangelizacije, koji je izuzetno zahtjevan jer postoje neki pokazatelji da suvremenom čovjeku evanđelje ne predstavlja neku novost.“⁶¹

⁶⁰ Milan Šimunović, *Nova evangelizacija i kateheza braka i obitelji - Premišljanje klasičnih i pokretanje novih modela obiteljskog pastoralna*, u: *Bogoslovska smotra*, 75 (2005.), br. 1, str. 231.

⁶¹ *Isto*, str. 233.

ZAKLJUČAK

Bog je ljudima dao bračni savez kako bi mogli biti blagoslov jedni drugima i svima koji će se iz toga saveza roditi ili u njega biti uključeni. No nažalost danas je suvremena obitelj pred mnogim izazovima, postmoderno doba je donijelo mnoge napretke čovječanstvu ali i zamke braku, obitelji i općenito međuljudskim odnosima. Ljudi žive ubrzano, teško je njegovati odnos što dovodi do kriza i razdora u primarnoj društvenoj jedinici obitelji. Postoje krize obitelji u smislu da se mladi teško odlučuju na sakrament ženidbe, da smatraju da je to danas neostvarivo, da to danas nema smisla, no mladi ne razmišljaju o obitelji na način kako se to do sad razmišljalo, da je to mjesto gdje se i žena i muškarac mogu ostvariti, gdje je moguće da žena uz to što će biti majka može biti i uspješna poduzetnica ili da muškarac koji je uspješan poduzetnik, radnik na bilo kojem području može biti i dobar otac. U Crkvi imamo jako puno primjera uspješnih obitelji te mnogobrojnih obitelji, oni su primjer kako jedna Katolička obitelj živi i djeluje u suvremenom svijetu.

Bog je čovjeku dao mogućnost sudjelovanja u prokreaciji, da surađuje s Bogom u održavanju ljudske vrste. Bog mu je namijenio svoje blagoslove, ali i povjerio velike odgovornosti. U današnjem društvu slika braka i obitelji velike se promijenila. Suvišno je pisati kako su brak, a samim tim i naše obitelji, u velikoj krizi. Skloni smo reći ili vjerovati da je za križ braka i obitelji odgovorna životna filozofija i vrijeme u kojem živimo. Ovakvim uvjerenjem stavljamo se u ulogu žrtve. Iz toga proizlazi, ako smo žrtve vremena i životne filozofije, nismo odgovorni za svoj brak i obitelj. Nismo odgovorni ni za svoj život. Odgovornost prebacujemo na druge i postajemo pasivni promatrači, kao da netko drugi živi naš život. Trebamo uzeti odgovornost u svoje ruke te se u ovom izazovnom vremenu boriti za vlastite vrijednosti i iste živjeti. Posjedovanje kreposti vjere, nade i ljubavi uveliko pomaže hoditi kroz životne borbe. Pomoć se također može tražiti u duhovnom ili psihološkom vidu potpore.

Brak traži od partnera više nego bilo koji drugi odnos. Ono što bi bračni parovi trebali znati prije braka nije ni približno uobičajenom znanju. Bračni odnos traži i zahtijeva puno razumijevanja i usklađivanja koje može biti i veoma bolno, čovjek ima

potrebu za drugim bićem kakvo je i sam, a ta se potreba najizvršnije ostvaruje u braku, kada njih dvoje postaju jedno tijelo. Obitelj je temelj društva, ali i izvorište pojedinca. Određuju je općeljudske i kršćanske odrednice, koje su podložne svojevrsnu razvoju. Sakrament ženidbe među supružnicima stvara trajan i isključiv vez, jer sam Bog zapečaćuje privolu supružnika, kojom se na razini ljubavi uzajamno jedno drugome obećavaju u Kristu. Zato je sklopljeni i izvršeni sakrament ženidbe među krštenima apsolutno nerazrješiv i jedinstven i traje do smrti muža ili žene. Svrha ženidbe je dobro supružnika u smislu pružanja međusobne pomoći i ljubavi, koje im omogućuju kvalitetan i smislen život, uz rađanje i odgajanje djece. Obitelj je osjetljiva i krajnje odgovorna institucija. Ono što smo stekli u roditeljskom domu ostaje s nama cijeli život. Odrasla se osoba oblikuje već u najranijem djetinjstvu. Obitelj je središte života, nešto za što se borimo u životu. Svima je vizija obitelji nešto idealno, ali to uopće nije tako. Uvijek se pojavljuju neki problemi, ali je bitno da se sve to riješi i ispravi. Djeca trebaju obitelj, oni bi trebali biti dobro odgojeni, kako bi kasnije bili sposobni samostalno i ispravno kreirati svoj život.

Obitelj ima svoj poziv na svetost i zato su nama obitelji jako bitne jer ako imamo zdrave obitelji i imamo zdrave pojedince, onda imamo zdravu Crkvu. Kada je nešto podijeljeno u sebi, kada je nešto u sebi nezdravo, onda se to širi, zato je Crkvi jako stalo da imamo zdrave obitelji, da imamo što zdravije pojedince da bi u čvrstoći vjere, nadi i ljubavi kršćanskih sakramenata kršćani uvijek bili oni koji će izgrađivati društvo pa i civilizaciju.

LITERATURA

1. Knjige

Stanko i Ljubinka Jambrek, *Biblija, brak i obitelj*, Izvori, Osijek, 2020.

Ante Vukasović, *Moralni odgoj*, Liber, Zagreb, 1974.

Valerio Albiesetti, *Terapija bračne ljubavi*, Provincijalat franjevac trećoredaca, Zagreb, 1998.

Mijo Nikić, *Psihologija obitelji*, Filozofsko-teološki institut Družbe Isusove, Zagreb, 2004.

Rimski obrednik, *Red slavljenja ženidbe*, Zagreb, 1997.

2. Članci:

Marin Barišić, *Godina majčinstva. Proglas svim vjernicima u Splitsko-makarskoj nadbiskupiji u pripravi za Treći nacionalni susret hrvatskih katoličkih obitelji u Solinu 2018., pod geslom: „Očinstvo i majčinstvo: dva lica roditeljskog poslanja*, Služba Božja: liturgijsko-pastoralna revija, 58(2018.), br.2.

M. Srakić, *Obiteljska krepost- strpljiva ljubav*, u: *Obnovljeni život*, časopis za filozofiju i religijske znanosti, 44(1989.), br.6, str. 540.-541.

Mladen Parlov, *OČINSTVO- POZIV I POSLANJE*, Služba Božja 57 (2017), br. 3, str 381-398.

Ljudevit Plačko, *Promjene u obiteljskim funkcijama*, u: *Obnovljeni život*, 27(1972.), br.6, str. 562-570.

Antonela Jančić, *Postmoderna i promjene u braku i obitelji*, u: časopis Udruge studenata pedagogije Filozofskog fakulteta Osijek, 3 (2019.), br. 3, str. 153-162.

Karol Woyta, *Ženidba I ljubav*, u: *Obnovljeni život*, 36 (1981.), br. 5, str. 417-421.

Vojko Devetak, *Sakramenat svete ženidbe*, u: *Služba Božja*, 26(1986.), br.3, str. 223-235.

Pero Aračić, *Neki putokazi brakovima i obiteljima u papinskoj pobudnici »Familiaris consortio« (Obiteljska zajednica)*, u: *Obnovljeni život: časopis za filozofiju i religijske znanosti*, 37(1982.), br.6, str. 523-533.

Milan Šimunović, *Nova evangelizacija i kateheza braka i obitelji - Premišljanje klasičnih i pokretanje novih modela obiteljskog pastoralu*, u: *Bogoslovska smotra*, 75 (2005.), br. 1, str. 229-272.

Zvonko Pažin, *Mjesto i uloga svećanika u pastoralu braka i obitelji*, u: *Bogoslovna smotra*, 69(1999.), br.2-3, str. 339-352.

Anton Tamarut, *Suvremena teologija braka i obitelji*, u: *Bogoslovska smotra*, , 85 (2015.) br.3, str.687-688.

IVAN PAVAO II., *Familiaris consortio (u daljnjem tekstu FC), Apostolska pobudnica o zadaćama kršćanske obitelji u suvremenom svijetu, Rim, (22. studenoga 1981.), Dokumenti 64, KS, Zagreb, 1997., br. 136.*

DRUGI VATIKANSKI KONCIL, *Gaudium et spes, Pastoralna konstitucija o Crkvi u suvremenom svijetu (7. prosinca 1965.)*, Dokumenti, KS, Zagreb, 1993., br. 1.

HBK, *Izazovi majčinstva, katehetski materijal za osnaživanje žena/majki u odgovornom ispunjavanju poslanja u obitelji*, Crkvi i društvu, Zagreb, 2016.

Internet:

<https://hr.wikipedia.org/wiki/Roditeljstvo>

<https://psihonet.net/vrste-psihoterapije/>

https://hr.wikipedia.org/wiki/Sigmund_Freud

Obrazac A.Č.

SVEUČILIŠTE U SPLITU

KATOLIČKI BOGOSLOVNI FAKULTET

IZJAVA O AKADEMSKOJ ČESTITOSTI

kojom ja, _____, kao pristupnik za stjecanje
zvanja magistra/magistrice _____, izjavljujem da
je

ovaj diplomski rad rezultat isključivo moga vlastitog rada, da se temelji na mojim
istraživanjima i oslanja na objavljenu literaturu kao što to pokazuju korištene bilješke i
bibliografija. Izjavljujem da niti jedan dio diplomskoga rada nije napisan na nedopušten
način, odnosno da nije prepisan iz necitiranoga rada, pa tako ne krši ničija autorska prava.

Također izjavljujem da nijedan dio ovoga diplomskog rada nije iskorišten za koji drugi
rad pri

bilo kojoj drugoj visokoškolskoj, znanstvenoj ili radnoj ustanovi.

Split, 23. rujna 2022.

Potpis

UNIVERSITY OF SPLIT
CATHOLIC FACULTY OF THEOLOGY
THEOLOGICAL-CATECHETIC STUDY

JOSIPA KERO

**PSYCHOLOGY OF MARRIAGE AND
FAMILY IN THE CATHOLIC CHURCH**

Master's thesis

Split, 2022.

SUMMARY

Marriage was instituted by God himself, it is a permanent bond for one woman and one husband. The Christian family is sanctified by the sacrament of marriage and thus, with His sacrifice of love on the cross, He opened the sources of grace, which sanctify man and his whole life. Therefore, the sacrament of marriage is a gracious foundation for the family to fulfill its mission in accordance with God's idea of the family.

The family is a sanctuary of selfless love, self-giving, sacrifice in accepting children as God's gift. The family is the first school of education in faith, hope and love. In that consecrated community, a person comes into the world welcomed by the love of a father and mother: in a family, a person grows physically, mentally and spiritually in the values in which the family lives. Since society is exposed to constant changes that affect people the most, it is not surprising that these changes affected the family and upbringing in it. Such a family adapts its roles to social requirements, rules and everything that these changes bring. The family in the modern world has numerous challenges, to which it must respond responsibly and judiciously, the goal is to preserve and nurture marital and family love. We can seek help in the form of psychological and spiritual help and support for vulnerable families. Each of these two types provides adequate solutions to human problems. The family has its own call to holiness, and that is why families are very important to us, because if we have healthy families and healthy individuals, then we have a healthy Church.

Keywords: family, husband, wife, children, marriage, parenthood, Church